

Mottagare
Regionstyrelsen

Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling

Förslag till beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Regiondirektören har fått i uppdrag (RS § 264) att ta fram förslag på samverkansformer för landsbygdsutveckling som en utveckling av den befintliga arbetsmodellen för landsbygdsutveckling. SAMLA är en process för långsiktig samverkan som ska skapa hållbara strukturer för dialog och utveckling i Gotlands landsbygder. Arbetet sker i nära samverkan med lokala aktörer och inspireras av Bygdsam-modellen i Örnköldsvik. Processen omfattar flera faser med start 2025, leverans till budgetberedningen 2026 och implementering 2027. Uppdraget syftar till att skapa tydliga roller, stabil finansiering och gemensamma prioriteringar för att stärka platsens utveckling.

Resultatet av processen för SAMLA bedöms bidra till ökad effektivitet och samordning även inom Region Gotland. Genom att skapa en tydlig struktur för dialog och samverkan minskar risken för fragmenterade insatser och kortsiktiga lösningar. Modellen stärker kopplingen mellan lokala utvecklingsinitiativ och regionens strategiska mål, vilket är i linje med den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040. Ur ett koncernperspektiv innebär SAMLA att alla verksamheter inom Region Gotland får en tydlig struktur för frågor som rör lokal utveckling, vilket möjliggör effektivare verksamhetsplanering och genomförande av insatser.

Ärendebeskrivning

Regiondirektören har fått i uppdrag (RS § 264) att ta fram förslag på samverkansformer för landsbygdsutveckling, detta som en utveckling av befintlig arbetsmodell för landsbygdsutveckling. Bakgrunden är att nuvarande samverkansformer inte fungerar optimalt, viktiga utvecklingsfrågor saknar ”ägare” och projektbaserade insatser avstannar när finansiering upphör. Det behöver finnas hållbara strukturer för samverkan för att utveckla Gotlands landsbygder.

Processen med framtagande av samverkansformer ska, enligt givet uppdrag, ske i nära samverkan med lokala utvecklingsaktörer, GUBIS, Hela Sverige ska leva och Svensk Handel Gotland. Idag består arbetsgruppen för SAMLA av representanter från dessa organisationer men även tjänstepersoner från samhällsbyggnadsprocessen inom Region Gotland. Förslaget ska omfatta

indelning i geografiska samverkansområden, etablering av lokala samverkansformer och framtagande av gemensamma arbetsformer.

I uppdraget ingår att skapa samverkansformer som är inspirerade av Bygdsam-modellen som Örnsköldsviks kommun arbetar utifrån. Under hösten 2025 deltog flera representanter från Gotland i Höga kustens landsbygdskonferens och fick möjlighet att träffa både ett av Örnsköldsviks Bygdsam-områden och även Örnsköldsviks kommun. Det som gör Bygdsam särskilt intressant är att det inte är ett tillfälligt projekt utan en permanent struktur med en tydlig roll i den lokala samhällsutvecklingen. Modellen kombinerar lokal förankring med långsiktig samverkan och ger kommunens landsbygder en formell part att föra dialog med. För att få ut effekterna av att arbeta enligt Bygdsam är det dock tydligt att det krävs ett målmedvetet förankringsarbete och förarbete för att forma strukturer som fungerar för alla intressenter.

SAMLA är inte ett tidsbegränsat projekt utan en process för långsiktig samverkan. Modellen är tänkt att fungera som ett nav för dialog och utveckling i Gotlands landsbygder, med fokus på frågor som inflyttning, service, näringsliv, kultur, infrastruktur och boende.

Utvecklingsprocessen med SAMLA startade under oktober 2025 med ett första arbetsgruppsmöte. Arbetsgruppen har identifierat varför SAMLA är viktigt och vad aktörerna vill att SAMLA ska lösa när samverksformen väl är på plats. I slutet av november deltog arbetsgruppen vid forum för landsbygdsutveckling och fick värdefulla inspel från de deltagande.

Arbetsgruppen har identifierat att utkomsten av SAMLA behöver lösa följande:

- Skapa tydliga roller, ansvar och kontaktvägar så att frågor inte försvinner.
- Säkerställa dialog och delaktighet tidigt i processer – innan beslut tas.
- Skapa långsiktighet genom stabil finansiering och hållbara arbetssätt.
- Avlasta det ideella arbetet och bygga långsiktig kapacitet lokalt.
- Bygga tillit, lyhördhet och en kultur där frågor hanteras öppet och prestigelöst.
- Samla lokala frågor och prioritera gemensamt – inte låta hjulet uppfinnas igen.
- Stärka platsens utvecklingskraft och framtidstro genom synliga resultat.
- Göra Region Gotland mer närvarande och tillgänglig i landsbygderna.
- Göra Region Gotlands processer begripliga och transparenta med regelbunden återkoppling.

Processen framåt är indelad i olika faser.

- **Fas 1** (dec 2025–feb 2026): Förankring och tydliggörande av uppdrag, roller och geografiska områden.
- **Fas 2** (mars–maj 2026): Utformning av SAMLA-modellen och kartläggning av kapacitet, inklusive styrelsesammansättning, mötesstruktur, finansieringsmodell och stödstruktur.
- **Fas 3** (aug–dec 2026): Fortsatt förankring och praktisk start och test i 1–2 områden, utvärdering och justering.
- **Fas 4** (2027): Implementering, uppföljning och kontinuerliga förbättringar.

Bedömning

Utvecklingen av processen för SAMLA bedöms enligt regionstyrelseförvaltningen bidra till ökad effektivitet och samordning inom Region Gotland som organisation. Genom att skapa en tydlig struktur för dialog och samverkan minskar risken för fragmenterade insatser och kortsiktiga lösningar. Modellen stärker kopplingen mellan lokala utvecklingsinitiativ och regionens strategiska mål, vilket är i linje med den regional utvecklingsstrategi Vårt Gotland 2040.

Ur ett koncernperspektiv innebär SAMLA att alla verksamheter inom Region Gotland får en tydlig struktur för frågor som rör lokal utveckling, vilket möjliggör för effektivare verksamhetsplanering och genomförande av insatser. Det kräver självklart att även Region Gotland som organisation strukturerar sig utifrån den samverkansform som kommer fram genom den gemensamma processen.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningen tjänsteskrivelse 2025-12-18
RS 2025-05-25 § 264

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör